

Programarea Calculatoarelor

Cursul 10: Tipurile de date structură, uniune și enumerare. Nume simbolice pentru tipuri de date

Ion Giosan

Universitatea Tehnică din Cluj-Napoca

Departamentul Calculatoare

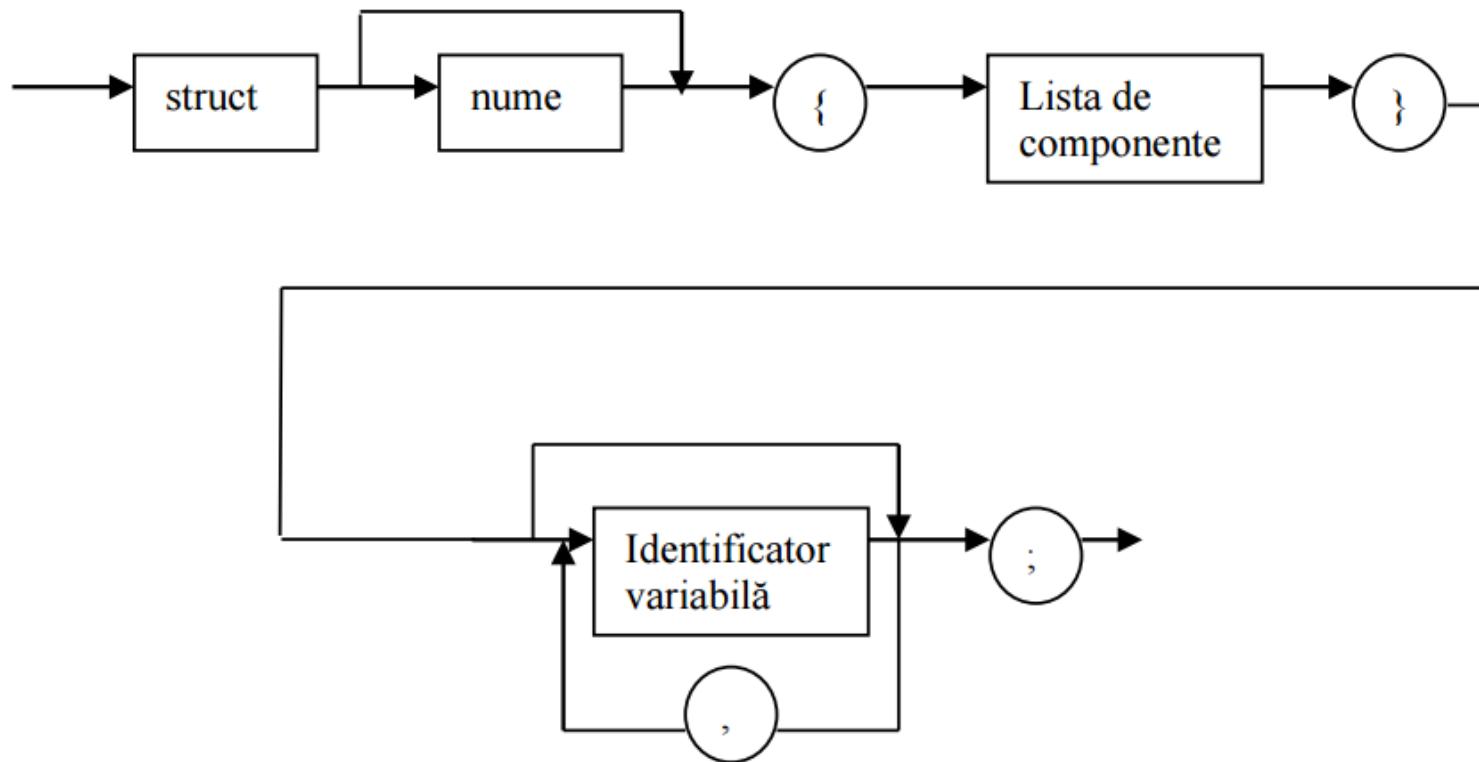
Structuri

- Sunt colecții de componente (variabile) înrudite și aggregate sub un singur nume
- Pot conține componente (variabile) având diferite tipuri de date
- Similară cu tipul de date **record** din limbajul PASCAL
- Frecvent utilizate pentru definirea de înregistrări care urmează a fi stocate în fișiere
- Combinată cu pointeri pot genera liste înlăntuite, stive, cozi, arbori, etc.
- Tipul de date structură poate fi declarat atât
 - Local – cu vizibilitate doar în acea funcție
 - Global – cu vizibilitate în toate funcțiile

Definiția unei structuri

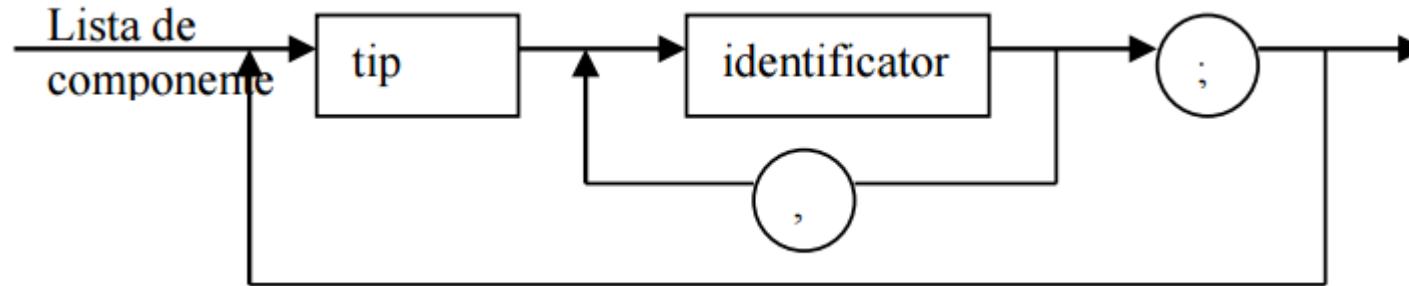
- În această definiție **nume** și **identificator variabilă** nu pot lipsi simultan:

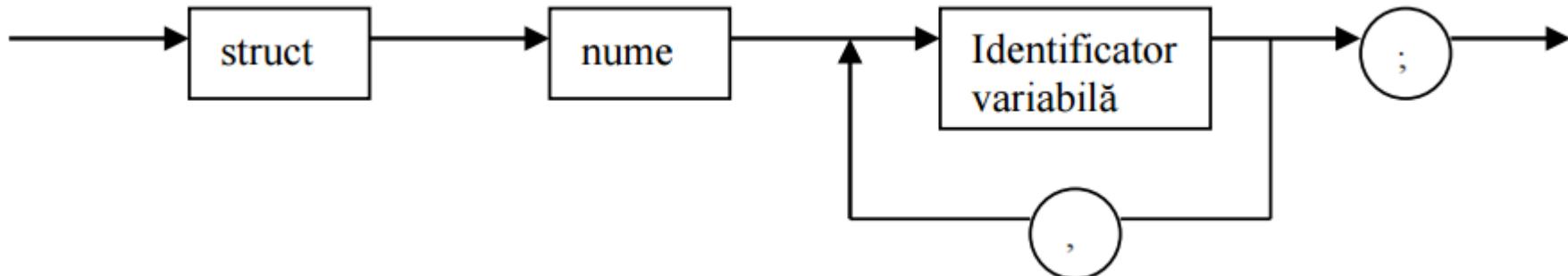

Lista de componente și variabile de tip structură

- Lista de componente poate conține unul sau mai mulți identificatori:

- O variabilă de tipul structurii se declară astfel:

Structuri - exemple

- Structura **student** cu variabile declarate (trei studenți)

```
struct student
{
    int numarmatricol;
    char nume[25];
    char CNP[14];
    float nota;
} a, b, c;
```

- Structura **student** și variabile declarate ulterior (trei studenti)

```
struct student
{
    int numarmatricol;
    char nume[25];
    char CNP[14];
    float nota;
};

struct student a, b, c;
student a, b, c; // In limbajul C++ poate lipsi cuvantul struct
```


Structuri - exemple

- Structură fără nume și trei variabile declarate

```
struct
{
    int numarматриcol;
    char nume[25];
    char CNP[14];
    float nota;
} a, b, c;
```

- Observație: ulterior nu se mai pot declara alte variabile de tipul structurii
- Definirea unei structuri nu ocupă memorie ci doar creează un tip nou de date
 - Variabilele declarate de tipul structurii respective ocupă memorie
 - Dimensiunea memoriei ocupată de o astfel de variabilă este aproximativ suma dimensiunilor de memorie ocupată de fiecare componentă
 - Zona de memorie ocupată este în final aliniată (se introduc, dacă este necesar, octeți de umplutură – *padding bytes*) pentru a facilita accesul la date

Structuri

- O structură nu poate conține o componentă de tipul structurii însesi (definire recurrentă)

```
struct student {  
    int numarматricol;  
    char nume[25];  
    char CNP[14];  
    float nota;  
    struct student s; // definire recurrenta - nu este permisa!  
};
```

- O structură poate conține o componentă care este pointer de tipul structurii însesi

```
struct student {  
    int numarматricol;  
    char nume[25];  
    char CNP[14];  
    float nota;  
    struct student *s; // pointer de tipul structurii  
};
```


Structuri

- Definirea de structuri recursive prin intermediul pointerilor la structura însăși
 - Liste dinamice, arbori, etc.
 - Exemplu de structură de arbore binar de studenți

```
struct student {  
    int numarматricol;  
    char nume[25];  
    char CNP[14];  
    float nota;  
    struct student *fiustang; /* pointer catre studentul  
                                fiu-stang */  
    struct student *fiudrept; /* pointer catre studentul  
                                fiu-drept */  
};
```


Operații permise cu structuri

- Așignarea unei variabile structură la o altă variabilă structură de același tip
- Obținerea adresei unei variabile structură (**&**)
- Accesul la componentele (membrii) unei structuri
 - Calificare (operatorul **.**)
 - Utilizând dereferențierea pointerilor și calificare (operatorul **->**)
- Utilizarea operatorului **sizeof** pentru determinarea dimensiunii unei structuri
- Inițializarea componentelor unei variabile structură este similară cu inițializarea tablourilor
 - Membrii variabilelor globale sunt inițializați cu zero
 - Membrii variabilelor locale automate sunt neinițializați
- În C, ca și orice alt argument, trimiterea structurilor ca și argumente la apelul funcțiilor se face prin valoare

Operații permise cu structuri - exemplu

```
struct student {  
    int numarматріcol;  
    char nume[25];  
    char CNP[14];  
    float nota;  
} a;  
  
struct student b;  
  
struct student c={14526,"Popescu Alin","1960314121785",7.58f};  
printf("%d %d\n",sizeof(b),sizeof(struct student)); //48 48  
b=c;  
a.numarматріcol=13154;  
strcpy(a.nume,"Ionescu Emil");  
strcpy(a.CNP,"1951201011143");  
a.nota=5.54f;  
struct student *pa=&a;  
pa->nota=9.82f;  
printf("%d %s %s %.2f\n",a.numarматріcol,a.nume,pa->CNP,(*pa).nota);  
// 13154 Ionescu Emil 1951201011143 9.82
```


Memorarea componentelor unei variabile structură

- Componentele unei variabile de tipul unei structuri sunt alocate în memorie una după cealaltă
 - Sunt inserați, dacă sunt necesari, octeți de umplutură (*padding bytes*) pentru alinierea datelor în memorie
- *Little-endian* – definește ordinea de memorare a octetilor unei valori: octetul mai puțin semnificativ este memorat primul, ..., octetul cel mai semnificativ este memorat ultimul
- Exemplu de structură:

```
struct student {  
    int numarматрікол;  
    char nume[25];  
    char CNP[14];  
    float nota;  
} x;
```

48 octeți: nota(4) umplutură(1) CNP(13...0) nume(24...0) numarматрікол(4)

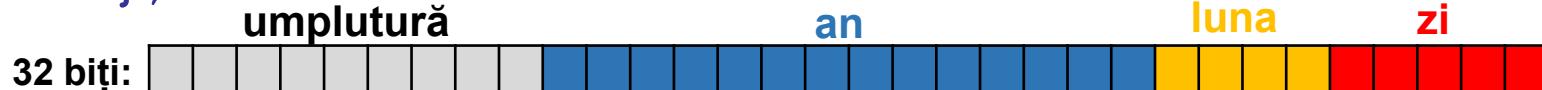
Structuri cu câmpuri pe biți (bit fields) (1)

- Câmp pe biți

- Membru al unei structuri, a cărui dimensiune este clar specificată, în număr de biți, ca și constantă întreagă după numele câmpului și caracterul :
- Ajută la economisirea memoriei utilizate; trebuie să fie de tip întreg cu sau fără semn; nu pot fi accesate biții individual

- Exemplu de variabilă de structură cu trei câmpuri pe biți

```
struct data {  
    unsigned int zi:5;  
    unsigned int luna:4;  
    int an:14;  
};
```


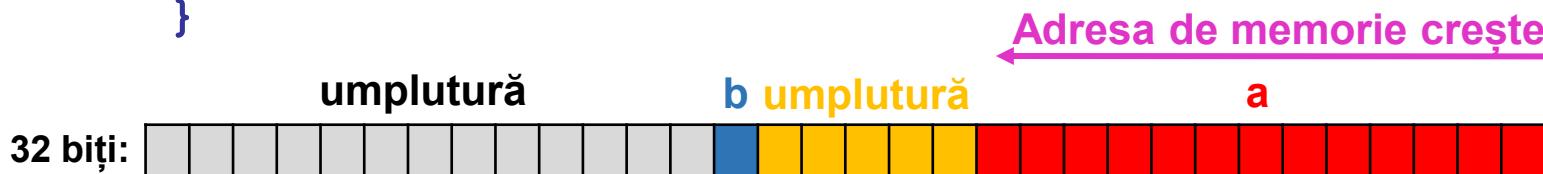
- Dimensiunea memoriei ocupate de câmpuri este de $5+4+14=23$ biți, însă `sizeof(struct data)` este 4 octeți (32 de biți) din motive de aliniere a datelor în memorie (9 biți de umplutură)
- Observație: dacă toate cele trei câmpuri ar fi fost declarate de tip `int` sau `unsigned int` atunci `sizeof(struct data)` ar fi fost 12 octeți (96 de biți)

Structuri cu câmpuri pe biți (bit fields) (2)

- Câmpuri pe biți fără nume
 - Utilizați ca biți de umplutură (*padding bits*) în structură
 - Nu se poate stoca nimic în acești biți de umplutură
- Exemplu de variabilă de structură cu două câmpuri pe biți și alți biți de umplutură

```
struct bfn {  
    unsigned int a:13;  
    unsigned int :5; // biți de umplutură  
    int b:1;  
}
```


- Dimensiunea memoriei ocupate de câmpuri este $13+5+1=19$ biți, însă `sizeof(struct bfn)` este 4 octeți (32 de biți) din motive de aliniere a datelor în memorie (13 biți de umplutură)

Structuri cu câmpuri pe biți (bit fields) (3)

- Câmpuri pe biți fără nume și dimensiune zero
 - Aliniază conținutul curent de biți din structură (prin inserarea de biți de umplutură) pentru ca următorul câmp să înceapă într-o nouă unitate de memorie
 - Exemplu de variabilă de structură cu următoarele câmpuri

```
struct bfnzero {  
    unsigned int a:13;  
    int b:27;  
    unsigned int :0; //inserează biți de umplutură  
    int c:17;  
    unsigned char d:2;  
    char :0; // inserează biți de umplutură  
    char e:3;  
};
```

Adresa de memorie crește

- Dimensiunea totală a memoriei ocupate de câmpurile utile este 62 de biți, însă **sizeof(struct bfnzero)** este 16 octeti (128 de biți) din motive de aliniere a datelor în memorie (biți de umplutură)

Structuri cu câmpuri pe biți (bit fields) (4)

- Structuri care conțin atât câmpuri obișnuite cât și câmpuri pe biți
 - Orice câmp obișnuit este aliniat automat la începutul unei noi unități de memorie (prin inserarea înainte a biților de umplutură)
 - Exemplu de variabilă de structură cu următoarele câmpuri

```
struct mixta {  
    unsigned int a:5;  
    char b;  
    unsigned char c:7;  
    unsigned int d:2;  
    double e;  
    unsigned char f:2; };
```


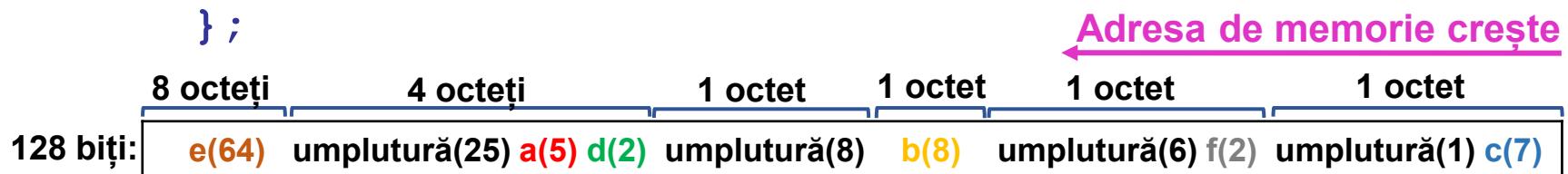
- Dimensiunea totală a memoriei ocupate de câmpurile utile este 88 biți, însă `sizeof(struct mixta)` este 24 octetii (192 de biți) din motiv de aliniere a datelor în memorie (biți de umplutură)
- Observație: s-ar putea economisi memorie prin rearanjarea câmpurilor în structură

Structuri cu câmpuri pe biți (bit fields) (5)

- Structuri care conțin atât câmpuri obișnuite cât și câmpuri pe biți
 - Exemplul anterior cu câmpurile rearanjate

```
struct mixta {  
    unsigned char c:7;  
    unsigned char f:2;  
    char b;  
    unsigned int d:2;  
    unsigned int a:5;  
    double e;  
};
```


- În această configurație `sizeof(struct mixta)` este 16 octeți (128 de biți) din motive de aliniere a datelor în memorie (biți de umplutură)
- S-a economisit memorie!

Structuri cu câmpuri pe biți (*bit fields*) (6)

- Accesul la câmpurile pe biți este analog ca și la câmpurile obișnuite
 - Singura diferență constă în faptul că nu se poate accesa adresa unui câmp pe biți
 - Este imposibil întrucât cea mai mică unitate de memorie accesibilă este octetul
 - Asignarea de valori se va face prin intermediul altei variabile

- Exemplu

```
struct mixta v;  
/* scanf("%d", &v.d); => eroare de compilare */  
int x;  
scanf("%d", &x);  
v.d = x;
```


Uniuni

- O uniune este o zonă de memorie care poate conține o varietate de componente la momente diferite de timp
- Conține numai o singură componentă (membru) la un anumit moment
- Membrii unei uniuni partajează aceeași zonă de memorie
- Ajută la economisirea spațiului de memorie utilizat
- Poate fi accesat numai ultimul membru scris în acea uniune
- Zona de memorie rezervată are dimensiunea componentei care necesită cea mai multă memorie pentru reprezentare
- Definire – la fel ca și o structură, dar folosind **union**
- Operațiile permise cu structuri sunt permise și cu uniuni
 - Excepție: la initializarea unei uniuni doar primul membru poate fi inițializat

Uniuni - exemplu

```
union heterogen {  
    int x;  
    double y;  
    char z[14];  
} m;  
  
union heterogen n={0x41424344};  
printf("%d %d\n",sizeof(n),sizeof(union heterogen)); //16 16  
printf("%x %d\n",n.x,n.x); //41424344 1094861636  
char *pc=(char*)&n;  
printf("%c%c%c%c\n",*pc,* (pc+1) ,* (pc+2) ,* (pc+3) ,* (pc+4) ); //DCBA  
printf("%s\n",n.z); //DCBA  
m=n;  
  
union heterogen *pm=&m;  
pm->y=7.50;  
strcpy(pm->z,"student");  
printf("%d %f %s\n",m.x,(*pm).y,pm->z); //1685419123 0.000000 student
```

Adresa variabilei uniune n. Primul octet

Little-endian

Adresa de memorie crește

16 octeți: 12 octeți (initializați cu 0) 4 octeți

0x0 0x0 0x0 0x41 0x42 0x43 0x44

Enumerări

- O enumerare conține un set de constante întregi reprezentate prin identificatori
 - Permite folosirea unor nume sugestive pentru valori numerice
 - Constantele sunt asemănătoare constantelor simbolice și au valori setate automat
 - Valorile încep implicit de la 0 și sunt incrementate cu 1
 - Se pot seta valori explicite prin asignare cu operatorul `=`
 - Numele constantelor trebuie să fie unice
 - Variabilele de tip enumerare își pot asuma doar una din valorile constante din set
 - Nu se poate garanta că reprezentarea pe tipul întreg a unei variabile de tipul enumerare poate fi folosită pentru a stoca alt întreg

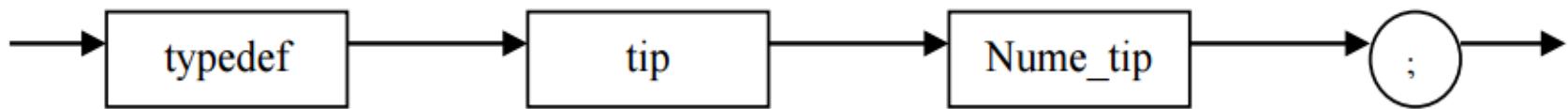
Enumeraři - exemplu

```
enum culoare {alb, negru=14, verde, albastru, rosu=30};  
printf("%d %d %d %d %d\n",alb,negru,verde,albastru,rosu);  
                                // 0 14 15 16 30  
  
enum culoare x=negru;  
enum culoare y=albastru;  
int z=x+y;  
printf("%d %d %d\n",x,y,z); //14 16 30  
x=alb;  
x=40000; // nu garanteaza ca se poate stoca corect valoarea in x  
printf("%d\n",x); //40000
```


Nume simbolice pentru tipuri de date

- Atribuie un nume simbolic unui tip predefinit sau unui tip utilizator
- Un nume de tip se definește utilizând cuvântul cheie **typedef**

- În cazul tipurilor de date structură, uniune și enumerare
 - Definirea unui nume de tip face ca specificarea cuvântului rezervat **struct**, **union** sau respectiv **enum** să nu mai fie necesară la declararea unei noi variabile

Nume simbolice pentru tipuri de date - exemplu

```
typedef int intreg;
typedef enum {false,true} boolean;
typedef struct {
    double real;
    double imag;
} complex;

intreg i=20;
complex k[2];
k[0].real=5.245;
k[0].imag=6.51;
k[1]=k[0];
boolean d;
d=(i>k[0].real+k[1].imag)?true:false;
printf("%d\n",d); //1
```